

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ADANA ULAŞIM ORGANİZASYON TURİZM ZİRAAT SU VE SU TESİSLERİ GIDA VE ET ÜRÜNLERİ TEMİZLİK HİZMETLERİ TİCARET VE SANAYİ AŞ

2021 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	5
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	6
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	6
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	8
7. DENETİM BULGULARI	8

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Tablosu.....	2
Tablo 2: İştirakler Tablosu.....	3
Tablo 3: Şirketin 2019-2021 Yıllarına İlişkin Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Durumu	9
Tablo 4: İşe İade Davalarına İlişkin Maliyetler	16

KISALTMALAR

AŞ	Anonim Şirket
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MTHS	Merkezi Veri Tabanı Hizmet Sağlayıcı
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
NO.	Numara
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. Şirket Sermayesinin Kaybolması ve Şirket Borca Batık Durumda Olmasına Rağmen Gerekli İşlemlerin Yerine Getirilmemesi
2. Büyükşehir Belediyesinin Sermaye Taahhütünden Doğan Şirket Alacağının Takip Edilmemesi
3. İş Sözleşmelerinin Usulüne Uygun Olarak Feshedilmemesi Nedeniyle Şirketin Mali Külfetlerle Karşılaşması
4. İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması
5. Akaryakıt Alım İhalesi Kapsamında Yapılan Ödemelerin Fiyat Farkı Hesaplanmadan Günlük Akaryakıt Fiyatları Üzerinden Gerçekleştirilmesi
6. Taşıt Tanıma Sistemli Motorin Alımı İhalesi Kapsamında Öngörülen Otomasyon Sisteminin Kurulmaması
7. Sayıştay'a Verilmesi Gereken Defter Mali Tablo ve Belgelerin Zamanında ve Uygun Yöntemde Verilmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Adana Ulaşım Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ, Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından, 27.06.1984 tarih ve 3030 sayılı Mülga Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı Mülga Belediye Kanunu'nun verdiği yetki çerçevesinde Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre 1990 yılında anonim şirket olarak kurulmuş olup 11.04.1990 tarihinde ticaret siciline tescil edilmiştir.

Şirketin faaliyet alanı ana sözleşmesinde gösterilmiş olup, geniş bir faaliyet alanı tanımlanmış olan şirket, halihazırda personel çalıştırmaya dayalı hizmet alım işlerini yapmak ve Büyükşehir Belediyesi tarafından üretilen ekmeğin dağıtım hizmetlerini yürütmek işi ile iştigal etmektedir.

Şirket, yasalara ve kuruluş amacına uygun olan işlerin yapılması için Türkiye sınırları içinde taşınmaz tasarrufu ve bunların üzerinde aynı hak tesis edebileceği gibi bunları alıp satabilir, kira ile işletebilir veya kiraya verebilir.

Kamu hukukuna ve özel hukuka tabi olarak kurulmuş olan Şirket, faaliyetlerini temel olarak Türk Ticaret Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Borçlar Kanunu'na tabi olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca Şirket gerçekleştireceği ihaleli işlemlerde Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na tabidir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Şirket, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda kurulmuş anonim bir şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine ancak gerçek kişiler seçilebilir. Pay sahibi olan bir tüzel kişi yönetim kurulu üyesi olamaz. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu; ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörülmüş zaruri bir

organıdır.

Şirketin yönetim organı olan yönetim kurulu, Adana Ulaşım Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ tüzel kişi ortaklığını temsilen 8 üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu üyeleri 15.03.2021 tarihli Genel Kurul kararı ile seçilmişlerdir.

Şirketin idari birimleri; Muhasebe Müdürlüğü, Satış ve Pazarlama Müdürlüğü, Hukuk ve İcra birimi ile Muhasebe Müdürlüğü altında yer alan Yazı İşleri, Satın alma, Bilgi ve Teknolojik İşlemler, İş Sağlığı ve Güvenliği, İnsan Kaynakları ve Muhasebe birimlerinden oluşmaktadır. Şirkette çalışan personel sayısı, 31.12.2021 tarihi itibarıyla, 27'si idari, 364'ü ekmek satış personeli, 6.107'si 696 sayılı KHK ile belediye şirketlerinde kadroya geçirilen işçilerden oluşmak üzere, toplam 6.498'dir. Çalışan personel 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidir.

1.3. Mali Yapı

Adana Ulaşım Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ'nin nominal sermaye tutarı 13.994.000,00 Türk Lirası olup sermayesinin Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından taahhüt edilen 674.408,06 TL tutarındaki kısmı ödenmemiştir.

Adana Büyükşehir Belediyesi, şirketin % 99,94 oranındaki hissesine sahiptir. Şirketin 31.12.2021 tarihi itibarıyla sermaye ve hisse yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Sermaye ve Ortaklık Tablosu

Pay Sahibinin Adı, Soyadı/Unvanı	Sermaye Miktarı (TL)	Sermaye Oranı (%)
Adana Büyükşehir Belediyesi	13.985.260,00	99,9375
Yeni Adana İmar İnşaat Ticaret AŞ	4.800,00	0,0343
Beldetaş Belde Sağlık Sanayi ve Ticaret AŞ	1.800,00	0,0129
Adana Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	1.420,00	0,0101
Sema Kartalınış	720,00	0,0051

Şirketin aşağıdaki tabloda yer alan iştirakleri bulunmaktadır.

Tablo 2: İştirakler Tablosu

İştirakin Adı, Soyadı/Unvanı	Sermaye Miktarı (TL)	Sermaye Oranı (%)
Yeni Adana İmar İnşaat Ticaret AŞ	300,00	0,000434
Beldetaş Belde Sağlık Sanayi ve Ticaret AŞ	4.500,00	0,064352
Seyhan İmar İnşaat Kültür Sağlık Ticaret AŞ	6,00	0,000034

Şirketin amacı, Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale edilen personel çalıştırmaya dayalı hizmet alım işlerini yapmaktır. Bu nedenle şirketin ana gelirleri, personel çalıştırılmasına ilişkin olarak Büyükşehir Belediyesine yapılan hizmet satış gelirleridir. Bunun yanında ekmek ve ekmek çeşitlerinin üretimi, satışı ve dağıtımı da şirketin önemli gelir kalemleridir.

Gelir tablosundan, dönem net zararının son üç yılda dalgalı bir seyirle nominal olarak arttığı anlaşılmaktadır. Esasen brüt satış kârı son üç yıllık dönemde nominal olarak artan şirketin faaliyet giderlerinden olan pazarlama satış ve dağıtım giderleri ile birlikte vergi ve diğer yükümlülükler karşılığı da artış göstermekte, bu durum şirketin kârlılığını azaltarak zararın artmasına neden olmaktadır.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 1 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi 1 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi

Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenir. 2020 yılı aktif toplamı 4.613.700,00 TL'yi veya net satışları toplamı 9.227.100,00 TL'yi aşan üretim ve hizmet işletmeleri, 2021 yılına ilişkin maliyet hesaplarını 7/A seçeneğine göre tutmak zorundadırlar.

1.4.2. Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir.

Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ise, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 88'inci ve Geçici 1'inci maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirler, münferit veya konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu 2014 yılında Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) uygulama kapsamını bağımsız denetim kapsamından ayırıştırarak TFRS uygulama kapsamını genel olarak kamu yararını ilgilendiren kuruluşlarla sınırlandırmıştır. Bunun yanı sıra, bu kuruluşların dışında kalan işletmelerin de isteğe bağlı olarak TFRS uygulamalarına izin verilmiştir. Bu minvalde tercihte bulunan Adana Ulaşım

Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ, bağımsız denetime tabi olup TFRS’de öngörülen finansal tabloları (Finansal Durum Tablosu, Kâr veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu ve Nakit Akış Tablosu) hazırlamaktadır.

1.4.3. Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Gelir tablosu
- Envanter defteri

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar’ın 8’inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Gelir Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır. Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Adana Ulaşım Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında olmadığından yasal zorunluluk bağlamında bu Kanun ve ikincil mevzuat ile

öngörülen iç kontrol sistemi ile ilgili olarak değerlendirme yapılmamıştır.

Diğer taraftan şirket, temel olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esasları çerçevesinde kurulmuş olup faaliyetlerini de bu esaslar çerçevesinde yürütmektedir.

6102 sayılı Kanun'un yönetim ve temsil ile ilgili esaslar başlığı altında yönetim kurulunun görev dağılımını düzenleyen 366'ncı maddesinin ikinci fıkrasında "*Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir*" hükmü ile şirketlerde denetim komitelerinin kurulması konusunda yönetim kuruluna yetki verilmiş, ancak Şirkette bu düzenlemede belirtilen mahiyette bir komisyon kurulmamıştır.

Aynı Kanun'un 378'inci maddesinde ise;

"(1) Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

(2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır."

denilmektedir.

Kanun'un 366'ncı ve 378'inci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, borsada işlem gören şirketlerde iç kontrol sisteminin kurulması bir zorunluluk iken diğer şirketlerde isteğe bağlı bırakılmıştır. Ancak Kanun'un 378'inci maddesinde belirtildiği üzere denetçinin gerekli görüp bunu yazılı olarak yönetim kuruluna bildirmesi halinde diğer şirketlerde de iç kontrol sisteminin kurulması zorunludur.

6102 sayılı Kanun'un anılan maddeleri uyarınca, Şirket Yönetim Kurulu tarafından uzman bir "komite" kurulması ve bu komite tarafından "değerlendirme raporu" hazırlanması hususunda herhangi bir zorunluluk bulunmadığından, bir iç kontrol birimi kurulmamış ve bu bağlamda Şirket'in iç kontrol sistemine ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Adana Ulaşım Organizasyon Turizm Ziraat Su ve Su Tesisleri Gıda ve Et Ürünleri Temizlik Hizmetleri Ticaret ve Sanayi AŞ'nin 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan, geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Şirket Sermayesinin Kaybolması ve Şirket Borca Batık Durumda Olmasına Rağmen Gerekli İşlemlerin Yerine Getirilmemesi

Şirket sermayesinin yıllar itibarıyla gerçekleşen zararlar nedeniyle karşılıksız kaldığı, aktif hesaplarda yer alan toplam tutarın toplam borçları karşılayamayacak duruma geldiği, bir başka deyişle Şirketin “borca batık” durumda olduğu, ancak yönetim kurulu tarafından Türk Ticaret Kanunu'na göre yapılması gereken işlemlerin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı maddesinde anonim şirketlerde sermayenin kaybı ve borca batık olma durumu;

“(1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(3) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul,

sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

(3) (Değişik: 26/6/2012-6335/16 md.) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığına karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur.”

hükümleri ile düzenlenmiştir.

15.09.2018 tarih ve 30536 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”de de sermayenin kaybı ve borca batık olma durumu hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Tebliğ’in ikinci bölümünde “Sermaye kaybı”, üçüncü bölümünde ise “Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının tamamının karşılıksız kalması” durumu detaylı bir şekilde düzenlenmiş, Tebliğ’in 12’nci maddesinde şirketin aktiflerinin borçlarını karşılayamaması hali “borca batık olma durumu” olarak ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede; Şirketin, 2021 yılı sonu itibarıyla 6102 sayılı Kanun’un 376’ncı maddesinde belirtilen esaslara göre mali durumunun aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde olduğu, bu haliyle Şirket sermayesinin tamamının zarar nedeniyle karşılıksız kaldığı ve Şirketin aktif varlıklarının borçlarını karşılayabilecek düzeyde olmaması nedeniyle Tebliğ’de belirtildiği üzere Şirketin “borca batık” durumda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Şirketin 2019-2021 Yıllarına İlişkin Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Durumu

Açıklama	2019 (TL)	2020 (TL)	2021 (TL)
Ödenmiş Sermaye	11.441.394,21	13.319.591,94	13.319.591,94

Sermaye	13.994.000,00	13.994.000,00	13.994.000,00
Ödenmemiş Sermaye (-)	-2.552.605,79	-674.408,06	-674.408,06
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	-15.321.835,45	-46.712.928,68	-71.648.568,88
Dönem Net Zararı (-)	-31.391.093,23	-24.935.640,20	-39.181.026,23
Aktif (Varlıklar) Toplamı	267.503.698,88	419.858.561,82	681.318.431,13
I- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	256.175.909,60	417.991.060,52	673.870.611,74
II- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	46.599.323,75	60.196.478,24	104.957.822,56
Borçlar Toplamı	302.775.233,35	478.187.538,76	778.828.434,30

Tablodan da görüleceği üzere, Şirketin sermayesinin tamamının kaybolması durumu 2019 yılı öncesinde de mevcuttur. Zira 16.04.2019 tarihinde Ticaret Siciline tescil edilen sermaye artırımı kararı ile şirket sermayesi 13.994.000,00 TL tutarına artırılmışsa da 6.994.000,00 TL olan önceki sermayeye göre 2019 yılı öncesi yıllar zararı 15.321.835,45 TL'dir. Her ne kadar Şirket zararı 2020 yılında 2019 yılına göre %20,56 azalmışsa da 2021 yılında 2020 yılına göre %57,13 oranında artmış, aktifler ile borçlar arasındaki açık ise yıllar itibarıyla artış göstermiştir.

Yönetim Kurulu Karar Defterinin 2019 yılından itibaren incelenen kayıtlarında; yalnızca 23.11.2020 tarih ve 54 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile şirket sermayesinde oluşan kayıplar konusunda yönetim kurulunca çalışma yapılmasına ve yapılan bu çalışma sonucuna göre, 1/3 den az olmamak üzere mevcut sermaye ile faaliyete devam edilmesi, sermayenin tamamlanması için gerekli kararların alınması veya şirket zararlarının ortaklarca karşılanması suretiyle faaliyete devam edilmesi hususlarından birinin karar verilmek üzere genel kurulun tasvibine sunulmasının değerlendirildiği,

Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Karar Defterinin 2018 yılından itibaren incelenen kayıtlarında da, sadece 15.03.2021 tarihinde yapılan 2020 yılına ilişkin olağan genel kurul toplantısında 637.799,82 TL olan 2020 yılı kârından geçmiş yıllar zararlarının mahsup edilmesinin öngörüldüğü, ancak bu öngörünün sermaye kaybının ve borca batıklığın düzeltilmesine dair bir tedbir olarak değerlendirilmediği,

görülmemektedir.

Bunlar dışında Şirketin faaliyet gösterdiği binada kiralanan katların sayısının azaltılması, mevcut taşıtların satılarak Vergi Dairesi ve Sosyal Güvenlik Kurumu nezdindeki

şirket borçlarının ödenmesi, ücret ve huzur haklarında yapılan artışların düşük tutulması gibi tedbirler yönetim kurulu kararlarında izlenmekte ise de, bu faaliyetler Şirketin borca batıklık durumunu düzeltmeye yönelik tedbirler ile ilişkilendirilmemiştir.

Ayrıca 28 Ağustos 2012 tarih ve 28395 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 12’nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde “*Şirketin sermayesinin karşılıksız kalıp kalmadığına veya borca batık olup olmadığına ilişkin tespit ve yönetim organı değerlendirmeleri*” yıllık yönetim kurulu faaliyet raporunun “Finansal durum” bölümünde yer alması zorunlu hususlardan sayılmışken Şirketin 2020 yılı faaliyet raporunda bu değerlendirmeye de yer verilmemiştir.

Her ne kadar Şirketin ana faaliyet alanı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’ye eklenen geçici 23 ve geçici 24’ üncü maddeler ile Büyükşehir Belediyesi adına, hizmet alımı sözleşmeleri kapsamında çalıştırılmakta olan işçilerin Şirket bünyesinde işçi statüsüne geçirilmesi ve bu suretle Büyükşehir Belediyesine işçi teminine dönüşmüşse de, Şirketin bu faaliyetinin devamlılığını sağlayabilmesi Şirketin varlığını sürdürmesine bağlıdır.

Türk Ticaret Kanunu, sadece sermaye kaybının veya borca batıklık durumunun gerçekleşmesine yönelik tedbirleri öngörmemiş, “Riskin erken saptanması ve yönetimi” başlıklı 378’inci maddesinde;

“(1) Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

(2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır.”

denilmek suretiyle şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin tespiti ve gerekli önlemlerin uygulanması hususunda yönetim kuruluna sorumluluk yüklenmiştir. Bu kapsamda Şirket tarafından arka arkaya gerçekleşen zararlar dikkate alınarak zarara sebebiyet veren uygulamalar gözden geçirilmek durumundadır. Bir taraftan sürekli

olarak “şirket zararı” oluşurken şirket devamlılığının sağlanması sermaye artışı ile de mümkün değildir.

Yine, Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 13’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “*Oluşturulmuşsa riskin erken saptanması ve yönetimi komitesinin çalışmalarına ve raporlarına ilişkin bilgiler*” yıllık faaliyet raporunun “Riskler ve yönetim organının değerlendirmesi” bölümünde yer alması zorunlu hususlardan sayılmışken, 6102 sayılı Kanun’un 378’inci maddesinde belirtilen komite oluşturulmadığından Şirketin 2020 yılı faaliyet raporunda bu değerlendirmeye de yer verilmeyerek Şirketin gerçek finansal durumu ortaya konulmamıştır.

Her ne kadar Şirket, borca batıklık durumunu gidermeye yönelik olarak yukarıda da belirtilen tedbirlerin yerine getirildiğini tekrar etmekte ve Şirketin 2022 yılı ilk üç aylık dönem kesin olmayan gelir tablosuna göre ticari faaliyetleri sebebiyle kâra geçmiş ve karlılıkta devamlılığı sağlamış olduğunu, yıl sonuna kadar kârlığın devam ettirileceğini öngördüklerini belirtmekte ise de; tutarları hakkında bilgi verilmeyen 2022 yılının ilk üç aylık döneminde gerçekleşen ve yıl sonuna kadar öngörülen kârın sermayenin kaybı ve borca batıklık durumunu giderebilecek düzeyde olamayacağı düşünüldüğünden değerlendirmemiz devam etmektedir.

Bu itibarla, Şirketin varlığını ve devamlılığını sağlamak ve 6102 sayılı Kanunda öngörülen düzenlemeler ile şirketin kendiliğinden sona ermesi veya iflasının istenmesi gibi ağır hükümlerin uygulanmasına yol açmamak için gerekli tedbirlerin alınması ve mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Büyükşehir Belediyesinin Sermaye Taahhütünden Doğan Şirket Alacağının Takip Edilmemesi

Şirketin artırılan sermayesine katılım payı olarak Büyükşehir Belediyesince taahhüt edilen 13.985.260,00 TL tutarındaki sermayenin 674.408,06 TL’lık kısmının ödenmediği görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 128’inci maddesinde;

“(1) Her ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur.

(...)

(7) Şirket, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebileceği ve dava edebileceği gibi, yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. (...)”

129’uncu maddesinde;

“(1) Zamanında ifa edilmeyen sermaye para ise, 128 inci madde gereğince tazminat hakkına hâlel gelmemek şartıyla, aksine şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi de ödenir.”

482’nci maddesinde;

“(1) Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi, ihtara gerek olmaksızın, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.

(2) Ayrıca, yönetim kurulu, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa, bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen pay senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı 35 inci maddede yazılı gazetede ve ayrıca esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan olunur.

(3) Esas sözleşmeyle, pay sahipleri, temerrüt hâlinde, sözleşme cezası ödemekle zorunlu tutulabilirler.

(4) Şirketin tazminat hakları saklıdır.”

hükümlerine yer verilmiştir.

Bu hükümlere göre her ortak taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur ve taahhüt edilen ancak zamanında ödenmeyen sermaye nedeniyle temerrüt faizi, sözleşme cezası, şirketin uğramış olduğu zararın tazmini, şirketteki haklarından yoksun bırakılmak veya şirketten ihraç gibi yaptırımlar ile karşı karşıyadır.

Şirketin, 16/04/2019 tarih ve 9810 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yayımlanarak tescili sağlanan 20/03/2019 tarih ve 16 sayılı Yönetim Kurulu Kararında; 6.994.000,00 TL olan şirketin sermayesinin 13.994.000,00 TL tutarına artırılması, bu sermayenin her biri 10 (on) Türk Lirası değerinde 1.399.400 paya ayrılması, bundan 1.398.526 paya karşılık 13.985.260,00 TL tutarındaki sermayenin tamamının ise Adana Büyükşehir

Belediyesi Başkanlığı tarafından taahhüt edilmesi öngörülmüştür.

Yönetim Kurulu Kararı ile yeniden düzenlenen şirket ana sözleşmesinin “Sermaye” başlıklı 6’ncı maddesinde; önceki sermayenin tamamının ödendiği ve bu defa arttırılan sermayenin ortaklar tarafından muvazaadan ari olarak ve tamamen taahhüt edilmiş olduğu nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının itibari değerlerinin 1/4’ünün kararın tescilinden önce ödendiği, geri kalan 3/4’ü ise genel genel kurulun alacağı kararlara göre kararın tescilini izleyen 24 (Yirmidört) ay içinde ödeneceği hükmüne yer verilmiştir.

Yapılan incelemede; sermaye artırımını tescil tarihi olan 20/03/2019 u izleyen 24 ay içerisinde ortak Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından taahhüt edilen sermaye tutarının kalan 3/4 nün ödenmesi gerekirken bu tutarın 674.408,06 TL’lik kısmının 2021 yılı sonu itibarıyla halen ödenmediği tespit edilmiştir.

Her ne kadar Şirketin kurucu ve %99,9375 oranında ana ortağı Büyükşehir Belediyesi ise de, 6102 sayılı Kanun, belediyelerin ortağı olduğu belediye şirketlerinde taahhüt edilen sermayenin zamanında ödenmemesine ilişkin olarak belediye lehine ayrıcalık yapılmasını öngörmemektedir. Ayrıca, şirketin varlık nedeni olan faaliyetlerini eksiksiz yerine getirebilmesi, borçlarını zamanında ödeyebilmesi, ödenmeyen borçlarından dolayı ceza, faiz ve benzeri yaptırımlara maruz kalmaması ancak öngörülen sermayesi üzerinde tasarruf hakkını kullanabilmesine bağlıdır.

Bu itibarla, Şirketin arttırılan sermayesine karşılık Büyükşehir Belediyesince taahhüt edilen sermayenin ödenmemesi ve Şirket Yönetim Kurulunca da Büyükşehir Belediyesinden sermaye koyma borcunun yerine getirilmesinin talep edilmemesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve şirket sözleşmesi hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 3: İş Sözleşmelerinin Usulüne Uygun Olarak Feshedilmemesi Nedeniyle Şirketin Mali Külfetlerle Karşılaşması

2019-2021 tarihleri arasında sözleşmesi feshedilen işçilere ilişkin fesih bildirimini yapılmaması nedeniyle ihbar tazminatı ödendiği, sözleşmesi feshedilmiş olan 451 işçinin işe iade davalarını kazanması nedeniyle işe başlatmama tazminatı ile işçilerin boşa geçen sürelerine ilişkin ücretleri ve kaybedilen davalara ilişkin avukatlık vekâlet ücreti ödemek zorunda kaldığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu’nun “Sürelî fesih” başlıklı 17’nci maddesinde ihbar tazminatı

düzenlenmiştir. Buna göre belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerektiği belirtilmiş ve iş sözleşmesinin süresine göre bildirim sürelerine yer verilmiştir. Bildirim şartlarına uymayan tarafın, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat (ihbar tazminatı) ödemek zorunda olduğu belirtilmiştir.

Kanun'un "Sözleşmenin feshinde usul" başlıklı 19'uncu maddesinde; işverenin fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorunda olduğu, 20'nci maddesinde ise feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğünün işverene ait olduğu belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un "Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları" başlıklı 21'inci maddesinde ise;

"İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir.

(...)

Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri sözleşmeler ile hiçbir suretle değiştirilemez; aksi yönde sözleşme hükümleri geçersizdir."

hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri bir arada değerlendirildiğinde; iş sözleşmesini fesih etmek isteyen tarafın feshi yazılı olarak ve çalışma süresinin gerektirdiği bildirim süresine bağlı kalarak diğer tarafa iletmekle yükümlü olduğu, bildirim sürelerine uymaksızın işveren tarafından sözleşmenin feshedilmesi durumunda ise söz konusu sürenin ücretini ihbar tazminatı olarak diğer tarafa ödemek zorunda kalacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca işveren tarafından yapılan fesih için geçerli bir neden sunulmaması veya gösterilen sebebin mahkemece geçerli

olmadığına karar verilmesi durumunda, işçi işverene başvurduğu anda, işveren tarafından yapılan fesih hükümsüz olacak ve iş akdi başından beri hiç feshedilmemiş gibi hüküm ifade edecektir.

Bununla birlikte 4857 sayılı Kanun hükümlerine göre, işverenin işçiyi işe başlatmak ya da başlatmayarak tazminat ödemek gibi bir seçimlik hakkının söz konusu olmadığı, sözleşmesi feshedilen işçinin, Kanun'un belirlediği sürede işe başlamak üzere işverene başvurması durumunda, mahkeme tarafından geçersizliğine karar verilen feshin hükmünü yitireceği, yani iş sözleşmesi hiç feshedilmemiş gibi devam edeceği bu nedenle işverenin işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorunda olduğu açıktır. Aksi takdirde işe başlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin sonucu olarak işçinin çalışmayıp boşa geçen sürelerine ilişkin ücret ve hakları ile işe başlatmama tazminatı ödenmesi işveren için bir tercih değil, Kanun'un işverene karşı öngördüğü bir yaptırımdır.

Yapılan incelemede, 2019-2021 tarihleri arasında Şirket tarafından sözleşmesi feshedilen işçiler ile ilgili olarak, şirket aleyhine toplamda 644 adet işe iade davası açıldığı, bunlardan 451 adedinin idare aleyhine sonuçlandığı, 193 adet dava dosyasına ilişkin İş Mahkemesi tarafından henüz karar verilmediği, Şirket aleyhine sonuçlanan 451 adet işe iade davası neticesinde aşağıdaki tabloda ayrıntıları gösterildiği üzere toplam 16.574.924,96 TL tutarında brüt maliyetle karşılaşıldığı, ayrıca ihbar tazminatlarına ilişkin hali hazırda dava ve icra süreçlerinin devam ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 4: İşe İade Davalarına İlişkin Maliyetler

Avukatlık Vekâlet Ücreti (TL)	Boşta Geçen Süre Ücreti (TL)	İşe Başlatmama Tazminatı (TL)	İhbar Tazminatları (TL)	Toplam Maliyet (TL)
1.580.365,00	8.488.130,95	6.469.577,12	36.851,89	16.574.924,96

Şirket, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi bir anonim şirket olup, Kanun'un 16 ve 18'inci maddesinde belirtildiği üzere, belediye tarafından ticari şekilde işletilmek üzere kurulan kuruluşlar da tacirdir ve her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir.

Kanun'un "Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı" başlıklı 626'ncı maddesinde ise müdürler ve yönetimle görevli kişilerin görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmesi gerektiği ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, işçi sözleşmelerine ilişkin fesih bildirimlerinin haklı fesihler hariç olmak üzere, yazılı olarak yapılması ve fesih sebebinin açık ve kesin bir şekilde belirtmesi, sözleşmelerin feshinden önce bildirimde bulunulması, feshin mahkeme veya özel hakem tarafından geçersizliğine karar verilmesi durumunda ise mali külfetle karşılaşılmaması adına işe iade kararlarının tatbik edilmesi 6102 sayılı Kanun gereği olup, Şirket menfaatlerine uygun tedbirlerin uygulanması Şirket yönetimi sorumluluğundadır.

Her ne kadar Şirket, işçilerin iş akitlerinin feshine ilişkin kararların Şirketin ana ortağı olan Adana Büyükşehir Belediyesinin işletmesel kararı olduğunu belirtmekte ise de; İş Kanunu'nun 20'nci maddesinde açıkça belirtildiği üzere feshin geçerli nedenlere dayandığının ispat yükü işveren üzerinde olup, işverenin bu yükümlülüğünü yerine getirirken öncelikle feshin biçimsel koşullarına uyduğunu, daha sonra ise içerik yönünden fesih nedenlerinin geçerli (veya haklı) olduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Dolayısıyla alınan işletmesel kararın mahkemeye geçerliliğini sağlayabilecek norm kadro çalışmasının yapılması Şirket açısından zorunluluk teşkil etmektedir. Norm kadro çalışması, bir işyerinde mevcut birimlerde mevcut işlerin tanımlanması, hangi işlerin hangi vasıflı kişiler tarafından yerine getirileceğinin belirlenmesi, iş yükünün analizi ve her bir birimde iş yükü durumuna göre ideal çalışan sayısının belirlenmesidir.

Şirket aleyhine açılan işe iade davalarına ilişkin mahkeme kararlarında, alınan işletmesel karar gereğince mevcut işçiler arasından iş akdi feshedilecek işçilere ilişkin objektif kriterlerin nasıl ve ne şekilde uygulandığının mahkemeye açıklanmadığı, sözleşmesi feshedilen işçilerin çalıştığı birimlerin kapatıldığı fakat norm kadro çalışması yapılarak işgücü fazlalığının belirlendiği yönünde ispatlayıcı bilgi ve belgeler ile Şirket vekil beyanlarının mahkemeye sunulmadığı, Şirketin ispat yükünü hiçbir şüpheye yer bırakmaksızın yerine getiremediği, bu nedenle de fesihlerin geçerliliğinin mahkemelerce kabul edilmediği görülmektedir.

Şirket, fesih bildirimlerinde, fesih sebeplerinin ve bu sebebe yol açan etkenlerin açık ve kesin olarak belirtildiğini, İş Kanunu'nun 19'uncu maddesinde yer alan "feshin yazılı olarak ve feshin nedenlerinin açık ve kesin bir şekilde belirtilmesi" gereklerinin yerine getirildiğini belirtmekte ise de; iş akdi fesihlerinin incelenmesinde, bazı iş akdi fesihlerinin yazılı olarak yapılmadığı, bunun yerine işçilere kısa mesaj gönderilerek fesih bildiriminde bulunulduğu, fesih nedenleri hakkında işveren tarafından herhangi bir açıklama yapılmadığı, iş akitlerinin feshine yönelik yazılı bildirimlerin fesih tarihlerinden sonra posta yoluyla işçilere tebliğ

edilmesi sebebiyle yasal koşulların sonradan tamamlanmasına yönelik işlemlerin mahkemelerce kabul edilmediği, yazılı olarak yapılmayan fesihlerin geçerliliğini sadece bu nedenle bile şekle aykırılıktan geçersiz kılacağı ve başkaca delile ihtiyaç duyulmadan feshin geçersiz sayıldığı, Adana 8. İş Mahkemesinin 2020/345, 2020/342, 2020/343, 2020/357, 2020/516, yine Adana 5. İş Mahkemesinin 2020/486 No.lu kararlarında ve aynı mahkemeler tarafından Şirket aleyhine işe iade kararı verilen diğer dava dosyalarında hüküm altına alınmıştır.

Şirket toplu işten çıkarmalara ilişkin olarak da, fesih bildirimlerinde İş Kanunu'nun "Toplu işçi çıkarma" başlıklı 29'uncu maddesi hükümlerine uyulduğunu belirtmekte ise de; Adana Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne 10.11.2021 tarihinde Şirkete yapılan tebligatla, Şirket tarafından 29.08.2019 tarihinde 252 işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesinin feshedildiği, ancak toplu işten çıkarma yapılmasına rağmen İl Müdürlüğüne yasal süreler içerisinde bildirimde bulunulmadığı gerekçesiyle Şirkete 215.964,00 TL idari para cezası verilmiştir. Dolayısıyla Şirketin toplu işçi çıkarma hususunda İş Kanunu'nun 29'uncu maddesinin hükümlerine tam olarak riayet ettiğinin söylenmesi mümkün değildir.

Yine Şirket, sözleşmesi feshedilen işçilerin çalışmakta olduğu birçok birimin Adana Büyükşehir Belediyesince kapatılması nedeniyle işçilere ihbar sürelerinin kullandırılmasının mümkün olmadığını ve ihbar önelinin kullandırılması hususunda yasal bir zorunluluğun mevcut bulunmadığını, bu sürenin işverenin takdir yetkisi kapsamında kullanılabileceğini belirtmekte ise de; amacına uygun ve geçerli şekilde gerçekleştirilmiş bir fesih işleminden söz edebilmek için öncelikle feshin gerçekleştirilmek istendiği tarihten önce, İş Kanunu'nun 17'nci maddesinde düzenlenen bildirim sürelerine riayet edilerek işçiye bildirim yapılmasının esas olduğu açıktır. İhbar önellerinin kullandırılması kesin bir zorunluluk olmamakla birlikte, Şirket tarafından sözleşme fesihlerinin belirli tarihlerle, aralıklı olarak yapıldığı görüldüğünden, fesih tarihlerinden önce işçilere planlı şekilde ihbar önelinin kullandırılarak ihbar tazminatı külfeti ile karşılaşılmasının gerekliliği, bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gereken Şirket için önemlilik arz etmektedir.

Toplu fesih gerekçelerine ilişkin olarak da Şirket, fesih kararlarının keyfi alınmadığını, 17 adet gençlik merkezinin kapatılması nedeniyle söz konusu merkezlerde çalışan personelin tamamının istihdam fazlası haline geldiğini, bu nedenle de fesihlerin zorunlu nedenlerle yapıldığını, söz konusu zorunluluk gereğince çeşitli birimlerden yüzlerce başka işçinin de iş sözleşmelerinin feshedildiğini, bu işçilerin çalışabilecekleri işlere veya başkaca bir işe de işçi

alınmadığını, bu tablo karşısında sözleşmesi feshedilen işçilerin başka bir işte değerlendirilme olanaklarının mümkün olmadığını ve feshin son çare olması ilkesine aykırı davranıldığının söylenemeyeceğini, yerel mahkemeler tarafından verilen kararların yanlıgılı değerlendirmeler içerdiğini ve isabetli olmadığını, yapılan fesihlerin feshin son çare olması ilkesi gereği geçerli olduğunu belirtmekte ise de; Adana 8. İş Mahkemesinin 2020/357, 2020/417 2020/516, 2020/567, Adana 5. İş Mahkemesinin 2020/317, 2020/488, Adana 3. İş Mahkemesinin 2020/256 No.lu kararları ve aynı mahkemelerin Şirket aleyhine sonuçlanan diğer işe iade kararlarında, Şirket tarafından sözleşmeleri feshedilen bazı işçilere ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu'na verilen ayrılış bildirgelerinde işçilerin işten ayrılış nedenlerinin Kod:04 (Belirsiz süreli iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı sebep bildirilmeden feshi) olarak gösterildiği açıklanmıştır. Bu nedenle toplu işten çıkarma sebebiyle fesihlerde Kod:17 (İşyerinin kapanması durumunda fesih kodu) kullanılarak işçilerin çıkışlarının yapılması gerekliliğinin yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu mahkeme kararlarında, kapatılan gençlik merkezlerindeki tüm çalışanların akitlerinin feshedilmediği bazı çalışanların işverene ait farklı işyerlerinde çalışmaya devam ettikleri de kayıt altına alınmıştır. Bununla beraber, sözleşmesi feshedilen işçilerin diğer birimlerde istihdam edilebilmesine ilişkin hangi çalışmalar yapıldığı Şirket tarafından mahkemelere açıklanamadığından feshin son çare olması ilkesinden bahsedilmesi de mümkün görülmemektedir.

Şirket, gençlik merkezlerinin kapatılması sonucu istihdam fazlası haline gelen işçiler ile birlikte, çeşitli birimlerde çalışan başka yüzlerce işçinin de sözleşmelerinin feshedildiğini ve bu işçilerin çalışabilecekleri işlere veya başkaca bir işe yeni işçi alınmadığını da belirtmektedir. Ancak, sadece 01.12.2020-17.11.2021 tarihleri arasında 464 yeni personelin Şirket bünyesinde istihdam edildiği Şirket tarafından denetime sunulan belgelerde yer almaktadır.

Mahkemelerde Şirket aleyhine sonuçlanan işe iade davalarına ilişkin ödenen vekâlet ücretleri hakkında ise Şirket, Anayasa'nın 36'ncı maddesi gereği adil yargılama hakkına sahip olduğunu, mahkemelerin işçi lehine karar vermesi sonucu şirket aleyhine vekâlet ücretine hükümlendiğini belirtmektedir. Mahkemelerin Şirket aleyhine karar vermiş olması, zaten tek başına Şirketin haksız işlemde bulunduğunu ortaya koyan kesin bir olgudur ve bu nedenle vekâlet ücreti ödenmiş olması Şirket açısından karşı karşıya kalınan malî bir külfettir.

Bu itibarla, alınan işletmesel karar ve bunun sonucunda uygulanmakta olan tasarruf tedbirlerinin, ticaret hayatının gereklilikleri dikkate alınarak yapılması ve bu yönde gerçekleştirilen işgücü planlamalarının yürürlükte olan İş Kanunu hükümleri ile diğer meri

mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilmesi önemlilik arz etmektedir.

Bu kapsamda, bilimsel esaslara dayalı norm kadro çalışmasının yapılarak istihdam fazlasının belirlenmesi, istihdam fazlası haline geldiği belirlenen işçilere ilişkin hangi objektif kriterlerin kıstas alındığının ortaya konulması, işten çıkarma nedenlerinin eksiksiz biçimde açıklanarak feshin son çare olması ilkesi gereği fesihlerin yapıldığının açıklanması, yapılan toplu fesiHLere ilişkin İş Kanunu'nun "Toplu işçi çıkarma" başlıklı 29'uncu maddesinde belirlenen usullere riayet edilmesi, fesih bildirimlerinin yazılı olarak ve fesih nedenlerinin açıkça belirtilerek işçilere usulüne uygun biçimde tebliğ edilmesi, fesihlerin planlama dahilinde gerçekleştirilerek bildirim önellerinin kullanılması esasının yerine getirilmesi, bu sayede ihbar tazminatı, işe başlatmama tazminatı, boşta geçen süre ücretleri ve avukatlık vekalet ücretleri yükü ile karşılaşılması, sermayesi borca batık durumda olan ve tasarruf tedbirleri uygulamakta olan Şirket için zorunluluk teşkil etmektedir.

BULGU 4: İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması

Şirket bünyesinde çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2021 yılında 555 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığının 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Tasarruf Tedbirleri" konulu 2021/14 sayılı Genelgesinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede Şirket bünyesinde büro personeli olarak çalışan 27 işçinin toplam 954 gün, ekmek satış büfelerinde çalıştırılan 365 işçinin toplam 9.809 gün, 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile belediye şirketlerinde kadroya geçirilen 5978 işçinin de toplam 198.535 gün kullanılmamış ücretli yıllık izin hakkı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde, mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları karşılığında işçinin son ücreti dikkate alınarak, izin ücreti ödeneceğinden Şirket açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Her ne kadar Şirket, şirket merkezinde büro personeli olarak çalışan 27 işçinin ve ekmek

satış büfelerinde çalışan 365 işçinin izinlerinin çalışma faaliyetine göre izin programı yapılarak kullandırıldığı, 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile belediye şirketlerinde kadroya geçirilen 5978 işçinin Adana Büyükşehir Belediyesinin bağlı birimlerinde çalıştığını, bu nedenle bu personelin çalıştırılması ve ücretli yıllık izin haklarının kullandırılması hususunda yetkinin Adana Büyükşehir Belediyesinde olduğunu belirtmekte ise de;

2021 yılı sonunda, Şirket merkezinde büro personeli olarak çalışan 27 işçiden 4'ünün izinlerinin 80, 104, 110, 223 gün, ekmek satış büfelerinde çalışan 365 işçiden 5'inin 100 gün ve daha üzeri, 64'ünün 50 ile 100 gün arası, 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Şirket bünyesinde kadroya geçirilen 5978 işçinin 1.235'inin 50 ile 100 gün arası, 94'ünün 100 ile 150 gün arası, 7'sinin 200 günün üzerinde kullanılmamış izin hakları bulunduğu dikkate alındığında, ayrıca 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Şirket bünyesinde kadroya geçirilen işçilerin çalışma yerleri Adana Büyükşehir Belediyesinin bağlı birimleri olsa da, resmî olarak işveren sıfatıyla yasal sorumlulukların ve karşılaşılabilecek risklerin muhatabı olarak işçilerin izin yönetimini sağlamak sorumluluğu Şirkette olduğundan değerlendirmemiz devam etmektedir.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde Şirket bünyesinde çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve Şirkete ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 5: Akaryakıt Alım İhalesi Kapsamında Yapılan Ödemelerin Fiyat Farkı Hesaplanmadan Günlük Akaryakıt Fiyatları Üzerinden Gerçekleştirilmesi

Şirket tarafından faaliyetleri kapsamında kullanılan araçların motorin ihtiyacını karşılamak üzere 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun açık ihale usulü ile yapılan taşıt tanıma sistemli motorin alım ihalesinin hakediş ödemelerinin, fiyat farkı hesabı yapılmadan, günlük akaryakıt fiyatları üzerinden gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kanun kapsamındaki idareler tarafından sözleşmeye bağlanan mal alımlarında uygulanacak fiyat farkı hesabına ilişkin usul ve esaslar 31.08.2013 tarih ve 28751 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar"da düzenlenmiştir. Akaryakıt alımları da mal alımı kapsamında değerlendirildiğinden söz konusu alımlarda uygulanacak fiyat farkının anılan esaslarda ayrıntılı olarak düzenlenen hükümlere göre yapılması gerekmektedir.

Bahsedilen Esaslar'ın "Uygulama esasları" başlıklı 6'ncı maddesinde, bu Esaslara tabi mal alımı ihalelerinde fiyat farkı uygulanabilmesi için, söz konusu işlerin ihalelerine ilişkin idari şartname ve sözleşmelerde bu Esaslara göre fiyat farkı hesaplanacağı belirtilmiş olması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Esaslarda, fiyat farkının nasıl hesaplanacağı ise "Fiyat farkı hesabı" başlıklı 5'inci maddesinde düzenlenmiş olup maddede yer alan formülün kullanılacağı belirtilmiştir.

Şirket tarafından 4734 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesi kapsamında açık ihale usulü ile yapılan ve 17.05.2021 tarihinde sözleşmesi imzalanan taşıt tanıma sistemli motorin alımı işinin sözleşme ve eki idari şartnamesinde, "4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar"a göre fiyat farkı hesaplanacağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, Şirketçe gerçekleştirilen motorin alım ihalesi hakediş ödemelerinin eklerinde fiyat farkı hesabına ilişkin bir belge bulunmadığı; ödemelerin güncel akaryakıt fiyatları üzerinden yapıldığı; Esaslara göre yapılması gereken fiyat farkı hesabı ile Şirket tarafından yapılan hakediş ödeme tutarları arasında, her ne kadar hesaplanan tutar düşük de olsa, farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Bu itibarla, şirketin motorin alım ihalesi hakediş ödemelerinde fiyat farkı hesabı yapılmaması 4734 sayılı Kanun ve 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar'a aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 6: Taşıt Tanıma Sistemli Motorin Alımı İhalesi Kapsamında Öngörülen Otomasyon Sisteminin Kurulmaması

Şirketin faaliyetleri kapsamında kullandığı araçlar için ihalesi yapılan taşıt tanıma sistemli motorin alımında, otomasyon sisteminin kurulmadığı ve akaryakıt alan araçların kontrolünü sağlayacak şeffaf bir kayıt sisteminin oluşturulmadığı görülmüştür.

Şirket tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 19'uncu maddesi kapsamında açık ihale usulü ile taşıt tanıma sistemli motorin alım ihalesi yapılmış ve 17.05.2021 tarihinde sözleşmesi imzalanmıştır.

Sözleşme eki Teknik Şartnamenin "Genel şartlar" başlıklı 5'inci maddesinde, Şirket tarafından verilen araç listesindeki araçlara teknik şartnamede belirtilen hususlara uygun olarak

firma tarafından taşıt tanıma sistemi takılacağı, akaryakıtın sadece taşıt tanıma sistemi olan araçlara teslim edileceği, ancak araç değişikliği olması halinde yeni araçlara, taşıt tanıma sistemi takılıncaya kadar Şirketin onayı ve akaryakıt teslim fişi ile akaryakıt teslim edilebileceği;

“Taşıt tanıma sistemine ilişkin asgari teknik özellikler” başlıklı 6’ncı maddesinde ise ihale kapsamında kurulacak olan taşıt tanıma sisteminin; akaryakıt verilen taşıt ile ilgili bilgileri sunma imkânının olması, yakıt ikmalinin, nerede hangi günde ve saatte yapıldığı bilgisini vermesi, sisteme kayıtlı olmayan hiçbir araca yakıt ikmali yapılmaması ve günlük akaryakıt tüketimi ile ilgili bilgileri internet üzerinden günlük takip edebilme imkânı sunması gibi özellikler taşıması gerektiği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, Şirketin, taşıt tanıma sistemli motorin alımı ihalesinin teknik şartnamesinde belirtilen özellikleri taşıyan bir otomasyon sisteminin yüklenici tarafından kurulmadığı, araçlara akaryakıt ikmalinin akaryakıt teslim fişi ile gerçekleştirildiği, yakıt ikmalinin, hangi araca, ne miktarda, hangi gün ve saatte yapıldığı bilgisinin otomasyon sistemi üzerinde üretilmediği; ayrıca akaryakıt firmasına verilen araç listesi dışında başka araçlara da akaryakıt ikmali yapıldığı, ancak ilgili ödeme evrakları ekinde, söz konusu bu araçlar için Şirket tarafından verilmiş bir onay belgesinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Bu itibarla, yüklenici tarafından teknik şartnamede belirtilen otomasyon sisteminin kurulmaması ve Şirketin izlemesine açılmaması, taşıt tanıma sistemi kapsamında hangi araçlara ne zaman akaryakıt ikmali yapıldığı ile ilgili olarak Şirket için kontrol zafiyeti oluşturmaktadır. Yüklenicinin idari ve teknik şartnamede belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmemesi ise ihale edilen işin eksiksiz yerine getirilmesi noktasında, Şirkete karşı sorumluluğunu doğurmaktadır.

Her ne kadar Şirket, yüklenici firmaya yerine getirmediği yükümlülüğe ilişkin yazılı olarak bildirimde bulduklarını, yüklenici firmanın da, Adana sınırları içinde mevcut istasyonları haricindebayisi bulunmadığı için taşıt tanıma sistemi verilmesine ihtiyaç doğmadığını, bu hususta herhangi bir şekilde kamu zararı doğmayacağını firma olarak taahhüt ettiklerini, firmalarından yapılan akaryakıt alımlarında oluşabilecek tereddütlere karşı kendi otomasyon sistemlerini Şirketin kullanımına sunarak yapılan satışların teyidini alabileceklerini bildirdiğini belirtmekte ise de;

4734 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinde teknik şartname, ihale dokümanının bir parçası olarak belirtilmiş, ihale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin her türlü özelliğinin idari ve teknik şartnamelerde belirtileceği düzenlenmiştir. Bu şekilde yüklenici firma mal veya hizmeti, teknik ve uygulamaya dönük her türlü özelliklerini tereddütte yer bırakmayacak şekilde açık ve anlaşılır bir biçimde tarif eden teknik şartnameye göre teslim etmek durumundadır. Dolayısıyla ihale edilen mal veya hizmet alımı için teknik şartnamede belirtilen her bir özellik yükleniciler için yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük ve aynı zamanda bir maliyet unsurudur ve ihale aşamasında fiyat tekliflerini teknik şartnameye dayalı olarak belirlemektedirler. Bulguya konu edilen hususta Şirket ihale aşamasında, akaryakıt alımları ile ilgili olarak kendileri tarafından verilen araç listesindeki araçlara teknik şartnamede belirtilen hususlara uygun olarak yüklenici firma tarafından taşıt tanıma sistemi takılmasını ve bu kapsamda kurulacak olan taşıt tanıma sistemine ilişkin bir yazılımın da akaryakıt verilen taşıtlar ile ilgili şartnamede belirtilen bilgileri Şirketin bilgisine sunmasını öngörmüş iken yüklenici firma bu yükümlülüğü yerine getirmemiştir.

Bu itibarla Şirketin, yüklenicinin yerine getirilmeyen yükümlülüklerine ilişkin müeyyideleri uygulaması gerekmektedir.

BULGU 7: Sayıştay'a Verilmesi Gereken Defter Mali Tablo ve Belgelerin Zamanında ve Uygun Yöntemde Verilmemesi

Şirketin, 2021 yılı hesap dönemine ilişkin Sayıştay'a verilmesi gereken defter, mali tablo ve belgeleri, mevzuatta öngörülen yöntemde ve süresinde göndermediği görülmüştür.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 8'inci maddesinde kamu idarelerinin hesaplarının, muhasebe yetkilileri tarafından hazırlanarak üst yöneticiler veya görevlendirdiği harcama yetkilileri ile muhasebe yetkilileri tarafından denetime hazır bekletileceği veya Sayıştayın bildireceği yere gönderileceği, bu hesaplara ilişkin ve mevzuatına uygun olarak tutulan defter, kayıt ve belgelerden Sayıştaya sunulacak olanların çeşitleri, verilme yeri, süresi ve usullerinin Sayıştay tarafından belirleneceği, hesapların verilmemesinden doğan sorumluluğun, hesapların Sayıştay tarafından istendiği tarihte görev başında bulunan muhasebe yetkilisi ile üst yönetici veya görevlendirdiği harcama yetkilisine ait olduğu hükme bağlanmıştır.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 8'inci maddesine dayanılarak Sayıştay Başkanlığı tarafından yürürlüğe konulan ve 17.09.2020 tarih ve 31247 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe

Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar” ile Sayıştay denetimine tabi kamu idarelerince tutulan defter, kayıt, belge ve bilgilerden Sayıştaya sunulacak olanların çeşitleri, verilme yeri, yöntemi ve süreleri belirlenmiştir.

Usul ve Esaslar’ın 2’nci maddesinde, bu Usul ve Esaslar’ın Sayıştay denetimine tabi kamu idarelerini kapsadığı; 4’üncü maddesinde “kamu idaresi” kavramının, kamu veya özel hukuk hükümlerine tabi olup olmadığına bakılmaksızın Sayıştay denetimine tabi tüm idare, kuruluş, müessese, birlik, işletme, bağlı ortaklık ve şirketleri ifade ettiği belirtilmiştir; 5’inci maddesinde, Sayıştay denetimine tabi olan kamu idarelerinin verecekleri defter, mali tablo, belge ve bilgilerin çeşitleri sayılmış, bu belgelerin verilme yeri ve süreleri ise 6’ncı maddesinde belirlenmiştir.

Usul ve Esaslar’ın 7’nci maddesinde, kamu idaresi hesaplarını Başkanlığa verme sorumluluğu, 5018 sayılı Kanuna tabi olan kamu idareleri için ilgili kamu idaresinin üst yöneticisi veya yetkilendirdiği harcama yetkilisi ile muhasebe yetkilisine tanımlanmış; defter, mali tablo, belge ve bilgilerden 5’inci maddede sayılanların, bu Usul ve Esaslar’ın eklerinde, idareler itibarıyla belirlenmiş formatta, her bir tablo, belge veya cetvelin tabi olduğu mevzuata göre yetkili ve sorumlu olanlar tarafından elektronik olarak imzalanarak web portal aracılığıyla Başkanlığa gönderileği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede; Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesinde belirtilen ve hesap döneminin başında Sayıştay Başkanlığına verilmesi gereken, muhasebe birimlerini, muhasebe yetkililerinin adlarını, soyadlarını, unvanlarını ve elektronik posta adreslerini gösterir bilgi formu ile Şirket adına açılmış bulunan banka hesap numaralarını gösterir bilgi formunun 28.10.2021 tarihinde gönderildiği, aylık olarak gönderilmesi gereken birleştirilmiş veriler defterinin Eylül 2021 ayından itibaren gönderilmeye başlandığı, hesap dönemi bittikten sonra ocak ayı sonuna kadar verilmesi gereken birleştirilmiş veriler defteri, geçici mizan ve kesin mizanın da 15.04.2022 tarihinde web portala yüklendiği tespit edilmiştir.

Usul ve Esaslar’ın 5, 6 ve 7’nci maddelerinde belirtilen süre ve usulde Sayıştaya verilmeyen 2021 yılı hesap dönemine ait defter ve mali tablolar denetim sırasında imzalı ve mühürlü olarak ayrıca alınmıştır.

Her ne kadar Şirket, 2021 yılı içinde yaşanan gecikmelerin, kullanılan yazılımın istenen formatta veri üretilmesinde yeterli alt yapıya sahip olmamasından kaynaklandığını, 2022 yılına ilişkin bilgilerin düzenli gönderildiğini belirtmekte ise de; 2022 yılı Mayıs ayı sonu itibarıyla,

15.04.2022 tarihinde gönderilen ve Sayıştaya aylık olarak verilmesi gereken birleştirilmiş veriler defteri dışında herhangi bir bilgi, belge ve form sunulmamıştır.

Bu itibarla, Şirketin yukarıda belirtilen mevzuata uygun olarak verilmesi gereken defter, mali tablo ve belgeleri belirtilen süre ve usulde Sayıştaya göndermesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>